

Рис. 6. Найбільше абсолютне значення інтенсивності у представників чоловічої статі

Висновки дослідження. Розглядаючи абсолютні максимальні та мінімальні показники інтенсивності, слід відзначити, що чоловіки і жінки вимовляють вигуки приблизно з однаковою гучністю: вигуки з найменшими максимальними значеннями в обох гендерних групах приблизно в 50 dB відповідають тихій вимові, в свою чергу, вигуки з найбільшими максимальними значеннями приблизно в 85dB є наближеними до гучної вимови. Відмінність між цими показниками, визначено у напрямках руху кривих на графіках інтенсивності. У чоловіків для найменших та найбільших максимальних значень простежується спадна траєкторія руху кривої, а у жінок навпаки – висхідна траєкторія руху кривої.

Література:

1. Кирилина А. В. Гендерные исследования в зарубежной и российской лингвистике (философский и методологический аспекты) / А. В. Кирилина // *Общественные науки и современность (ОНС)*. – 2000. – № 4. – С. 138–141.
2. Потапов В. В. К динамике становления вербального ритма / В. В. Потапов // *Вопросы языкознания*. – 1999. – № 2. – С. 58–70.
3. Потапов В. В. Многоуровневая стратегия в лингвистической гендерологии / В. В. Потапов // *Вопросы языкознания*. – М., 2002. – № 1. – С. 103–128.
4. Heint-Hutchinson M. Untersuchung zur Sprechweise und deren Beziehung zur Lebenszufriedenheit bei alteren Menschen. Master's thesis / M. Heint-Hutchinson. – Giessen : University of Giessen, 1975. – P. 22–24.
5. Hollien H., and Ship T. Speaking fundamental frequency and chronological age in males // *Speech Hear. Res.* 15, 1972. – P. 155–159.
6. Sedlak L. Gerontologosche Studie zur Psycholinguistik / L. Sedlak. – Soziale und Emotionale Aspekte. Master's thesis. – Giessen : University of Giessen, 1975. – P. 10–18.
7. Stoicheff M. L. Speaking fundamental frequency characteristics of nonsmoking female adults / M. L. Stoicheff // *Speech Hear. Res.* 24, 1981. – P. 437–441.
8. Syrdal Ann K. Acoustic Variability in Spontaneous Conversational Speech of American English Talkers. At&T Network and Computing Services. – Holmdel. NJ. 1995.

УДК 81:1'366.53+367.627

У. Я. Баркарь,

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв

ПОНЯТТЯ ОДИНИЧНОСТІ У МОВНОМУ МИСЛЕННІ

У статті розглядається одиничність як когнітивна та мовна категорія по відношенню до категорій ціле / частина. Описується співвідношення граматичних категорій множини та однини та випадки їх взаємних переходів. Одним із втілень явища цілісної множинності у сучасних мовах у статті називаються збірні іменники. Також подається символічна, типологічна, семантична та етимологічна характеристика числівника 'один'.

Ключові слова: один, одиничність, категорія, ціле, частина, числівник, однина, множина.

В статье рассматривается единственность как когнитивная и языковая категория по отношению к категориям целое / часть. Описывается соотношение грамматических категорий множественного и единственного числа и случаи их взаимных переходов. Одним из воплощений явления целостной множественности в современных языках в статье называются сборные существительные. Также подается символическая, типологическая, семантическая и этимологическая характеристика числительного 'один'.

Ключевые слова: один, единичность, категория, целое, часть, числительное, единственное число, множественное число.

The article discusses the uniqueness of both cognitive and linguistic categories in relation to the categories of whole / part. It is alleged that the plural existed in the ancient period as a complete unit. In this regard, correlations of grammatical categories plural and singular as well as cases of their mutual transitions are described. The author notes that the singular form can transmit a plurality meaning, what speaks about its original syncretism. Knowledge of the world and further development of the ancient man thinking led to the separating from the binary opposition one of its members. It has launched the opposition of 'whole' / 'part'. Collective nouns which combine the properties of general and individual concepts are called in the article one of embodiments of the integral plurality phenomenon in modern languages. Such a collectivity language meaning is inherent in all languages, regardless of their typological differences because it is caused by common properties of human thought. Also a symbolic, typological, semantic and etymological characteristic of the numeral 'one' is presented. With that attention is paid to the fact that the language thinking puts it in a special place. The number '1' is a reflection of the man as microcosm and its place in the universe. At the same time, the numeral '1' cannot be reduced to a common Indo-European archetype unlike numerals '2' – '10'. Counting or calculation of objects starts with 'two' or more, while the 'one' implies not counting, but the name of the object using its special designation. This explains the difference in the representation of the number 'one' in the closely related dialects. The concept of 'one' was formed in close connection and through the separation process of a human from the surrounding reality, his awareness of his own 'I' as something separate and opposed to all other objects of the external world. This correlates with the concept 'a part of the whole' and is reflected in the language.

Key words: one, singularity, category, whole, part, numeral, singular, plural.

«Одиницю мовного мислення як відображення єдиної у світі абсолютної одиниці, тобто свідомості, або особистості людини (і тварини), не можна ділити ні до якоїсь межі, ні тим паче до безмежності. Всі уявлення мовного мислення є неподільними одиницями і тільки їх тимчасові виявлення у зовнішньому світі, які стають об'єктами досліджень фізики (механіки, акустики, термодинаміки) можна ділити, і множити до безкінечності» [2, с. 314]. Ця сентенція І. О. Бодуена де Куртене стосується у першу чергу одиниць мови і мовлення, але ми по праву можемо застосувати її і до явищ когнітивних, розглядаючи 'одиницю' як елемент неподільності, абсолютної неповторності, кінцевої частки, як межу математичного ряду (хай навіть знаючи про існування дробів і від'ємних чисел в арифметиці) подібно до сприйняття фізиками атома як неподільної частки до відкриття ними ще менших часточок.

Останні дослідження показують, що одиничність, як і раніше, залишається предметом досліджень філософів (О. Г. Ромашина [15], С. Ю. Иванов [8]) і лінгвістів (С. В. Іваненко [9], І. А. Трубіцина [18], Л. О. Запєвалова [7]). Однак, розгляд одиничності з точки зору її цілісності / нецілісності з проекцією на мову, за нашими спостереженнями, не проводиться.

Нас, як дослідників мови, цікавить, як концепти цілого і частини торкаються поняття 'одиничності' у мовному мисленні. Вивчення цього питання і становитиме завдання нашого дослідження. **Матеріалом** дослідження слугували теоретичні результати наукового доробку вітчизняних і зарубіжних учених, а також окремі літературні пам'ятки давньоукраїнського періоду й лексикографічні джерела, з яких було відібрано ілюстративний матеріал для власних практичних висновків.

У філософії стверджується, що «ціле – це дещо інше, ніж сума його частин. Тобто набір деталей будь-якого об'єкта – це ще не сам об'єкт. Труднощі вирішення загадки цілісності часто призводили до її містичного тлумачення. З часом дедалі більше утверджувалося переконання, що властивості цілого не можуть бути зведені до набору властивостей його частин... Таємниця цілісності полягає у зв'язках, які об'єднують предмети в складні комплекси, у взаємодії їх частин. Цим самим був відкритий принцип цілісності, який має велике значення в пізнанні людиною світу» [20].

Як визначають енциклопедичні словники, «в категорії **ціле** фіксується суть в органічній єдності її частин... Частина і ціле взаємно покладають і зумовлюють одне одного... Пізнання цілого з позицій діалектики реалізується на основі пізнання частин і, навпаки, пізнання частин повинні спиратися на попереднє пізнання цілого. Тому мислений аналіз цілого і синтез знань про частини повинні застосовуватися в їхній діалектичній єдності. Категорії частини і цілого мають велике методологічне значення для теоретичного пізнання в усіх галузях науки» [19].

У прадавній період множина існувала як цілісна одиниця. В. З. Панфілов звертає увагу на те, що у широкому колі сучасних мов, як наслідок, форма однини може передавати значення множини, однак не зафіксовано випадків, коли б форма множини передавала значення одиничності [12, с. 312]. Нерідко зустрічаємо це явище у давніх мовах. На підтвердження цієї сентенції можемо навести приклад із літературної пам'ятки давньоруської мови: «*Аще обрзается 30 праведникъ в содомѣх, не погублю всего града того*» [22] – 'Якщо обернується [у віру] 30 праведників у Содомі, не погублю все те місто'. Іменник *праведникъ* вжито тут у формі однини, незважаючи на те, що перед ним стоїть число 30. Дієслово узгоджується з ним і стоїть також в однині. Граматична форма однини передає значення множинності.

Одним із втілень явища цілісної множинності у сучасних мовах можна назвати збірні іменники. «Збірні поняття поєднують у собі властивості загальних та одиничних понять. Так само як і загальні поняття, вони охоплюють або представляють цілий клас предметів. Так само як за допомогою одиничних понять, за допомогою збірних понять мислиться деякий **єдиний предмет**. Однак цей мислимий єдиний предмет існує в якості єдиного тільки для думки. У дійсності єдність його складається із множини, при чому реально існує – в якості предмета – саме множинність, а не єдність» [1, с. 37]. В. З. Панфілов вказує при цьому на те, що мовне значення збірності притаманне всім мовам незалежно від їх типологічних відмінностей, оскільки воно обумовлене спільними властивостями людського мислення [12, с. 317–318]. Він також описує факт нестабільності граматичної категорії числа серед збірних іменників на позначення речовин: «У багатьох мовах і, зокрема, в індоєвропейських більшість такого роду іменників не змінюються за числами і є або *singularia tantum*, або *pluralia tantum*. При цьому, як відзначає О. Есперсен, там, де в одній мові живається одина, в іншій може вживатися множина» (напр., нім. *die Hefe* – укр. *дріжджжі*) [12, с. 335]. О. О. Потебня відзначав також, що у багатьох випадках однині у слов'янських мовах у споріднених литовській і латиській мовах відповідає множина [13, с. 26–27]. «У вживанні деяких іменників можливі коливання між двома числами (напр., англ. *coal* і *coals* 'вугілля', *brain* і *brains* 'мозок' і т. д.). Разом із тим, в індоєвропейських мовах деякі іменники на позначення речовин мають форми обох чисел» [12, с. 335]. Такі коливання у граматичній категорії числа можна пояснити імовірно синкретичністю даних понять, що бере свої витoki з часів існування концептів-бінарів, які поєднували одночасно одиничність і множинність (або двоїстість). Ці факти цікавлять нас у першу чергу, оскільки «ті чи інші граматичні значення і відповідні форми їх вираження не можуть виникати у мові, якщо ці значення спочатку не отримували того чи іншого вираження у лексичній системі мови» [12, с. 340].

Пізнання навколишнього світу і подальший розвиток мислення стародавньої людини зумовили виділення в бінарній опозиції одного із його членів, що започаткувало протиставлення 'ціле' / 'частина'. Це можна спостерігати і на мовних явищах. «Фонетична редукція в кінці слова, яке являло двоїну, зумовила утворення коротшої словесної форми, і ця остання стала виражати в мові 'частину' від 'цілого', тобто позначати однину... Фактично в усіх іменах санскриту з основою на голосний та приголосний у однині представлена редукована форма двоїни, напр., двоїна – одина: *manasī* – *manah* 'розум, дух', *bhuvau* – *bhuh* 'земля', *devau* – *devah* 'бог'» [17, с. 83]. Загальновідомі цікаві приклади виділеності частини з парної опозиції в європейських мовах, як от *fül szemmel* в угорській, що значить 'одне око', але букв. 'половиною очей', де *fül* значить 'половина' [6, с. 218], або *limak seli* в ісландській – 'одна із (двох) рук', де *seli* значить 'половина' [21, с. 29].

Хоча логічно поняття 'один' є лиш одним із рівних по значущості понять у безкінечному ряду чисел, але мовне мислення ставить його на особливе місце [10, с. 21].

М. М. Маковський вказує на те, що одиниця була символом вертикально виструнченої людини (мікрокосму), а також символом творчого початку, сили, енергії, доблесті, краси, неперевершеності, символом Всесвіту, Бога, любові, справедливості. При цьому порівнюються дінд. *ek, ak* 'один', тох. *A onk* 'людина', авест. *anghu* 'Всесвіт'. Індоевропейський корінь, що позначав одиницю, – *oi-(d)-nos – можна співвіднести з осет. *udd* 'душа', іє. *ond 'камін' (світова гора), і.-ар. *adi* 'початок'. А також: гот. *aha* 'розум' (Світовий розум), дінд. *ahi* 'змія' (символ Всесвіту), дінд. *ahu* 'життєва сила', але дінд. *ek* 'один' [11, с. 390]. Отже, '1' – це, передусім, віддзеркалення людини як мікрокосму, її місця у Всесвіті, її найвищих чеснот як божественного творіння. Розглядаючи індоєвропейську децимальну систему числівників, В. П. Мажюліс вказує не те, що числівник '1' не можна звести до одного загального індоєвропейського архетипу на відміну від числівників '2' – '10'.

На думку В. Вінтера, нижчі кількісні числівники до 'трьох' мають немотивовані форми [4, с. 37]. У першу чергу ця думка може стосуватися індоєвропейського позначення числівника 'один' із різними коренями. «Відсутність особливого числівника 'один' у системі лічби індоєвропейських, семітських, шумерської мов, – відзначають Т. В. Гамкрелідзе і В'яч.

Вс. Иванов, – стає зрозумілим при врахуванні типології лічби. Власне лічба або підрахунок предметів починається з ‘двох’ і більше, тоді як ‘один’ передбачає не лічбу, а найменування предмета за допомогою його спеціального позначення. У подальшому такі назви стають спеціальними позначеннями числа ‘один’ і входять до ряду числівників як його початковий елемент. Цим і пояснюється розбіжність у позначенні числа ‘один’ у близькоспоріднених діалектах» [5, с. 844]. «Одиничність – занадто предметна і далека від числа», – пише О. О. Реформатський [14]. Ю. С. Степанов висуває при цьому гіпотезу, що позначенням числа ‘один’ стають не імена різних предметів, які перераховують, а імена різноманітних матеріальних мір лічби, і серед них особливе місце займають назви універсальної міри – руки [16, с. 58]. Так, ми рахуємо *пляшки* молока, *відра* яблук, *коробки* сірників і т. д., говоримо: рос. *шаг, другой, третий...*, де слово *шаг* синонімічне слову *один*, або укр. *день, другий, третій* і т. п. Напр.:

Бішася дѣнь,

бішася другѣи;

трѣтьяго дни къ полуднию падѣша стѣзи Игоревы [23].

На основі сказаного Ю. С. Степанов пропонує наступну типологію позначень числа ‘один’:

1) ‘Один’ – ім’я руки, ‘моя рука’ або ‘я сам’; найбільш вірогідний іє. претендент на заміщення цього місця – корінь **ket-* // **kom-* та деякі ін.;

2) ‘Один’ – слова зі значенням ‘половина’, тобто ‘дещо, прикладене до моєї руки як друга половина цілого’, ‘ціле’ сприймається таким чином як таке, що складається з руки і прикладеної до неї речі; можливий претендент на зайняття цього місця – корінь **sem-* // **som-*;

3) ‘Один’ – слова зі значенням ‘той, хто лишився самотнім, без половини, без другого’, можливий претендент на зайняття цього місця – корінь **oi-*, корінь **od-* // **ed-*, рос. *од-ин*, англ. *odd* ‘непарний’;

4) ‘Один’ – слова зі значенням ‘он той, навпроти мене’; можливий претендент – корінь **oi-* із суфіксом **-no* (слов. **od-* // **ed-* у поєднанні з **inъ – jed-inъ*; лат. *ūnus* з *oinos*) [16, с. 59].

Такі прадавні лексеми, пройшовши багатовікову історію та зазнавши різних змін, збереглися у сучасних мовах у вигляді коренів, префіксів, суфіксів та закінчень. «Становлення категорії мовної кількості виявляється настільки суттєвим для плану змісту мов, що захоплює таку найбільш стійку й інтимну їх серцевину, як морфологія, проявляючись у створенні морфологічної категорії кількості та особливої частини мови – числівників» [10, с. 9]. В. З. Панфілов стверджує, що «на морфемному рівні існує немало морфем, по суті повністю позбавлених значень, які б представляли собою відображення яких-небудь сторін об’єктивних явищ, і їх ідеальна сторона зводиться до значущості» [12, с. 90]. Ключовим словом у цій тезі є саме «позбавлених», оскільки етимологічно такі морфеми обов’язково несли в собі певну семантику, імовірно стерту або знівельовану в подальшому процесами докорінної еволюції мови.

За спостереженнями В. З. Панфілова, «етимологічний аналіз числівників ‘один’ у найрізноманітніших мовах показує, що поняття ‘один’ формувалося у нерозривному зв’язку і на основі процесу виділення людини із навколишньої дійсності, усвідомлення нею свого власного ‘Я’ як чогось відокремленого і протиставленого всім іншим предметам зовнішнього світу та іншим членам тієї людської спільноти, до якої вона належала» [12, с. 249]. Він також вказує на зв’язок числівника ‘один’ у деяких мовах із займенниками [12, с. 247].

М. О. Бутинов теж звертає увагу на те, що у деяких мовах предметну основу числівника ‘один’ становить слово ‘людина’ (напр., у шумерській мові число ‘1’ виражається різними словами іменного походження: *deš, dili, aš, gè*, імовірно, з первісною семантикою ‘чоловік’, ‘людина’ [5, с. 844]). За спостереженнями М. О. Бутинова, на зображеннях епохи палеоліту (малюнки на кістяних пластинках, на плитках піщаника і шиферу у різних печерах) часто зустрічається зображення тварини, а поряд кілька людських фігурок, які, на його думку, можуть бути якраз знаками лічби, що позначають кількість тварин, своєрідними бирками. У якості лічильного знака ‘один’ могли виступати рівною мірою фігурка чоловіка, фігурка жінки і фігурка без позначення статі (людина взагалі). Ще довгий час після цього число ‘один’ продовжувало зберігати у свідомості людей свій бирочний, нечисловий характер. Античні і середньовічні автори дивилися на число ‘один’ як на джерело всіх чисел, але не вважали його саме числом. Число починалося не з одиниці, а з двох [3, с. 43].

Таким чином, поняття ‘один’ пов’язано у першу чергу із поняттям частини від цілого і має більшою мірою не числовий, а предметно-номінативний характер, що знаходить своє відображення у мові.

Література:

1. Асмус В. Ф. Логика / Валентин Фердинандович Асмус. – М. : Госполитиздат, 1947. – 387 с.
2. Бодуэн де Куртенэ И. А. Избранные труды по общему языкознанию / Иван Александрович Бодуэн де Куртенэ. – Т. 2. – М. : Изд-во АН СССР. – 1963. – 391 с.
3. Бутинов Н. Один, два, три / Н. А. Бутинов // Знание – сила. – 1980. – № 9. – С. 42–43.
4. Винтер В. Некоторые мысли об индоевропейских числительных / В. Винтер // Вопросы языкознания. – 1989. – № 4. – С. 32–45.
5. Гамкрелидзе Т. В. Индоевропейский язык и индоевропейцы : реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры : в 2 т. / Т. В. Гамкрелидзе, В. В. Иванов. – Тбилиси : Изд-во Тбилиского ун-та, 1984. – Т. 1–2. – 1332 с.
6. Есперсен О. Философия грамматики / Отто Есперсен ; [пер. с англ. В. В. Пассека, С. П. Сафроновой]. – М. : Изд-во иностран. литературы, 1958. – 404 с.
7. Запелалова Л. А. Функционально-семантическая категория единичности в русском и английском языках : дисс.... канд. филол. наук : 10.02.20 / Запелалова Людмила Александровна. – Екатеринбург, 2008. – 220 с.
8. Иванов С. Ю. Всеобщее, особенное, единичное в структуре картины мира : философский анализ : дисс.... доктора филол. наук : 09.00.01 / Иванов Сергей Юрьевич. – Магнитогорск, 2012. – 295 с.
9. Іваненко С. В. Одиничне та особливе в лексико-семантичних групах на позначення кольору в сучасній російській мові : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.02 / С. В. Іваненко. – Дніпропетровськ, 2001. – 20 с.
10. Категория количества в современных европейских языках / В. В. Акуленко, С. А. Швачко, Е. И. Букреева и др. ; [отв. ред. В. В. Акуленко] ; АН УССР. Кафедра иностранных языков. – К. : Наук. думка, 1990. – 284 с.
11. Маковский М. М. Сравнительный словарь мифологической символики в индоевропейских языках : Образ мира и мира образов / М. М. Маковский. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1996. – 416 с.
12. Панфилов В. З. Гносеологические аспекты философских проблем языкознания / Владимир Зиновьевич Панфилов. – М. : Наука, 1982. – 360 с.
13. Потенция А. А. Значения множественного числа в русском языке / Александр Афанасьевич Потенция // Филологические записки. – Вып. V. – 1887. – С. 23–34.
14. Реформатский А. А. Число и грамматика [Электронный ресурс] / А. А. Реформатский // Лингвистика и поэтика. – М., 1987. – С. 76–87. – Режим доступа : <http://www.philology.ru/linguistics1/reformatskiy-87b.htm>

15. Ромашина Е. Г. Актуализация проблемы единичного в постмодернистском философском дискурсе : дисс.... канд. филос. наук : 09.00.01 / Ромашина Елена Геннадьевна. – Томск, 2005. – 143 с.
16. Степанов Ю. С. Счёт, имена чисел, алфавитные знаки чисел в индоевропейских языках / Ю. С. Степанов // Вопросы языкознания, 1989. – № 4. – С. 46–71.
17. Таранець В. Г. Діахронія мови : Збірка статей / Валентин Григорович Таранець ; [за заг. ред. проф. Л. М. Голубенко]. – Одеса : Друкарський дім, 2008. – 232 с.
18. Трубицина И. А. Словообразовательная категория имён существительных со значением единичности в современном русском литературном языке : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Трубицина Ирина Анатольевна. – Ставрополь, 2006. – 25 с.
19. Українська радянська енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://leksika.com.ua/ure/>
20. Філософія : підручник [Електронний ресурс] / С. П. Щерба, О. А. Заглада. – К. : Кондор, 2011. – 548 с. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/18480901/filosofiya/filosofiya_-_scherba_sp
21. Gonda J. Reflections of the numerals «one» and «two» in ancient Indo-European languages / Jan Gonda. – Utrecht : A. Oosthoek, 1953. – 80 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

22. Життя и хождение Данила Русьския земли игумена [Електронний ресурс] / Памятники литературы Древней Руси. XII век. – М., 1980. – С. 25–114. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr19.htm>
23. Слово о плыку Игоревѣ, Игоря, сына Святъслава, внука Ольгова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/slovo67/sl01.htm>

УДК 811.133.1'37

Ж. В. Буць,

Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ

**ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ТЕКСТОВОГО КОНЦЕПТУ САМОТНІСТЬ
У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ «ЖІНОЧІЙ» ПРОЗІ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ К. ШАЗАЛЬ «L'INSTITUTRICE»)**

У статті представлено концептуальний простір сучасної французької «жіночої» прози, з метою виявлення засобів вербалізації текстового концепту самотність. Окреслено особливості номінації аналізованого концепту, простежено гендерну специфіку його розгортання у художній тканині твору французької письменниці К. Шазаль. Особливу увагу набувають концептуальні тропи як ідентифікатори емоційного стану персонажів.

Ключові слова: «жіноча» проза, текстовий концепт самотність, засоби вербалізації концепту, номінація, емоційний стан персонажу.

В статье рассматривается концептуальное пространство современной французской «женской» прозы, с целью определения способов вербализации текстового концепта одиночество. Определены особенности номинации анализированного концепта, обозначено гендерную специфику его разворачивания в художественном тексте романа французской писательницы К. Шазаль. Особое внимание уделено концептуальным тропам как идентификаторам эмоционального состояния персонажей.

Ключевые слова: «женская» проза, текстовый концепт одиночество, способы вербализации концепта, номинация, эмоциональное состояние персонажа.

This article studies the conceptual space of modern French «woman» prose, with the view of determination of methods of verbalization's textual concept LONELINESS. It's determined the category of the analyzed concept, the gender specific of his opening out marks in artistic text of the French authoress' novel. The special attention is spared to the conceptual paths as identifiers of the emotional state of personage.

Key words: «woman» prose, textual concept LONELINESS, methods of verbalization's concept, category of the concept, emotional state of personage.

Сучасні розвідки дослідження семантики художнього тексту відзначено когнітивно-дискурсивною парадигмою. Науковці звертаються до проблем організації художнього простору у зв'язку з його категоризацією авторами літературних творів (О. А. Бабелюк, Л. І. Белехова, В. Г. Ніконова, G. Fauconnier та ін.).

Антропоцентричний підхід сучасної лінгвістичної парадигми зумовлює визначення шляхів та способів вербального відображення внутрішнього стану людини, одним з яких є самотність. Крім того, самотність вважається характерною рисою постмодерністської епохи [3, с. 46]. І сучасні вчені дедалі частіше цікавляться лінгвокогнітивною складовою емоційних станів (Г. А. Огаркова, Г. І. Харкевич, та ін.). У працях лінгвопсихологів САМОТНІСТЬ вивчають: як інтертекстему авторського світобачення (О.С. Переломова), емоційний стан персонажу (Ю. О. Лісова), концептуальну єдність у художній картині світу окремих письменників (О. В. Байоль, О. В. Корабльова), складову лінгвокультурологічного концептуального простору (Н.В. Подзолкова).

Також у лінгвістичних розвідках спостерігається зацікавленість напрямом досліджень, у центрі уваги якого перебувають гендерні аспекти мови та комунікації (О. Л. Козачишина, Х. В. Старовойтова, І. А. Стернин, М. О. Яценко та ін.). Такий спектр наукових пошуків новітньої лінгвістики зумовлює **актуальність** обраної теми нашої розвідки.

За **метою** ми ставимо визначити засоби, якими вербалізується текстовий концепт самотність у художньому просторі сучасної французької жіночої прози.

Основною одиницею когнітивних вчень є концепт як ментальне утворення (за О. С. Кубряковою). Але на сьогодні когнітологи не мають однозначного його визначення. Так, наприклад, В. Маслова пояснює таку неоднозначність складною та багатовимірною структурою концепту [4, с. 50]. Однак, урахувавши сутність його природи, можна окреслити два підходи у сучасній лінгвістиці:

- розуміння концепту у власне когнітивному тлумаченні (О. О. Селіванова, О. С. Кубрякова, Р. І. Павлієніс, Д. С. Ліхачьов та ін.);
- визначення концепту як поняття, що відображається в культурі (А. Вежицька, Ю. М. Лотман, В. А. Маслова, Ю. С. Степанов та ін.).